

DIRECȚII DE DEZVOLTARE A SECTORULUI DE ASIGURĂRI DIN REPUBLICA MOLDOVA

**Angela TIMUS, PhD, Associate Professor,
NIER, AESM, Moldova**

<https://orcid.org/0000-0002-2556-3198>, ince.timush@gmail.com

Olga TIMOFEI, PhD, Associate Professor, UESM

<https://orcid.org/0000-0002-2201-9496>, o_timofei@yahoo.com

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.III.2023.17.9>

***Abstract.** The present study aims to analyze the insurance market situation globally and in the Republic of Moldova, with a focus on the trends in the country's insurance sector. The methodology employed involves a detailed investigation of national legislation and the application of international regulatory practices in the insurance field, accompanied by an analysis of the effects reflected in the core indicators of the sector. The empirical analysis is based on data derived from reports and statistics pertaining to the domestic insurance market. The obtained results reveal that the lack of appropriate culture and behavior among customers in the insurance domain represents a major hindrance for the population of the Republic of Moldova in accessing insurance services. This situation is primarily due to the inadequate promotion of insurance products, limited awareness regarding their utility and importance, and a low financial literacy. Additionally, constraints in the domestic insurance market encompass several aspects, such as the absence of efficient financial instruments for placing insurance reserves, underdeveloped market and the lack of a developed capital market, frequent changes in the legal and regulatory framework, low capitalization levels of insurance companies, restrictions on competition in certain sectors, and imperfect legal and organizational support for state insurance supervision. Based on these findings, it is recommended to implement a set of measures to stimulate the development of the insurance sector in the Republic of Moldova. These measures include the implementation of an incentives system that would encourage voluntary and life insurance uptake, promoting life insurance packages that offer savings options as an alternative to pension funds, revising the current model of medical insurance to strengthen the function of healthcare services quality control, developing online sales services as the primary means of marketing, ensuring the reliability and sustainability of the insurance system, improving the corporate governance of insurance companies through increased transparency, and enhancing the regulatory framework to enable the digital development of the insurance sector. The stability and resilience of the insurance sector are essential for the economy, and the implementation of the mentioned measures will contribute to the sustainability of businesses and the well-being of the population, as well as the overall development of the insurance sector.*

Keywords: Insurance, Insurance Companies, Financial Literacy, Economic Development

JEL: F63, G22, G53

UDC: 364(478)

Introducere. Orientarea strategică a Republicii Moldova către integrarea în Uniunea Europeană și comunitatea globală are un impact semnificativ în transformarea țării din punct de vedere economic și juridic. În cadrul acestor transformări, sectorul de asigurări a cunoscut o tranziție importantă. Având un rol vital în dezvoltarea economică și socială a unei națiuni, prin oferirea protecției financiare împotriva riscurilor și contribuind la stabilitatea financiară, asigurările necesită mai multă atenție din partea autorităților pentru a impulsiona dezvoltarea tehnologică a sectorului, diversifica piața, contribui la reducerea barierei în apropierea dintre asiguratori și afaceri, iar pe această cale asigurarea unei culturi în asigurări și financiare adecvate.

Ritmul de creștere a penetrării asigurărilor în Republica Moldova conturează evoluții pozitive în ultimii ani, însă foarte modeste comparativ cu nivelul acestui indicator în țările din regiune. La fel, alți indicatori care caracterizează piața asigurărilor denotă dezvoltarea încetinită și existența oportunităților pentru dezvoltarea acestuia.

În această lucrare ne-am propus să punctăm unele direcții cheie de dezvoltare care pot consolida și diversifica piața asigurărilor, adaptându-se -le la noile provocări și nevoi ale consumatorilor și economiei.

Unul dintre aspectele esențiale pentru dezvoltarea asigurărilor este îmbunătățirea portofoliului de produse de asigurare, costurile acestora pentru populație și întreprinderi, accesibilitatea, simplitatea, transparența procedurilor și complexitatea informației pentru produse și/sau modalități de promovare. Este crucial să se ofere produse și servicii de asigurare adecvate și accesibile la prețuri competitive, astfel încât să fie înțelese și acceptate de către toți cei interesați. În acest sens, colaborarea între autorități și companiile de asigurări este necesară pentru promovarea educației financiare și sporirea gradului de conștientizare, în ceea ce privește beneficiile asigurărilor.

Un alt aspect major pentru dezvoltarea sectorului de asigurări este inovarea în produsele și serviciile oferite, astfel încât acestea să răspundă cerințelor și nevoilor emergente ale pieței. Tehnologia avansată și digitalizarea pot juca un rol semnificativ în acest sens, facilitând procesele de achiziționare a polițelor, administrare și despăgubire, crescând astfel eficiența și transparența întregului proces asigurător.

Prin explorarea și implementarea acestor direcții de dezvoltare, sectorul de asigurări din Republica Moldova poate consolida poziția sa pe piața internă și poate deveni un actor important în regiunea Europei de Est. O industrie asigurătoare robustă și inovatoare nu numai că va sprijini dezvoltarea economică, ci va oferi și protecție financiară necesară pentru indivizi și întreprinderi în fața riscurilor și incertitudinilor vieții moderne.

Reglementarea și situația actuală. Reglementarea asigurărilor are scopul de a proteja interesele publicului, fiind necesară întrucât, industria asigurărilor afectează în mare măsură consumatorii și necesită un mediu de dezvoltare sigur și echitabil. Aceasta implică licențierea și reglementarea companiilor de asigurări, monitorizarea solvabilității financiare, standardizarea polițelor și produselor de asigurare, controlul comportamentului pieței și reglementarea altor aspecte.

La nivel european, piața asigurărilor a cunoscut o evoluție cu caracteristici comune, însă s-au observat și diferențieri între statele membre. Procesul de maturizare a pieței unice europene a asigurărilor continuă, având în vedere directivele UE care își propun uniformizarea normelor de asigurare și reasigurare. Cu toate acestea, piața europeană de asigurări nu este complet omogenă, iar țările mențin legi naționale specifice.

Piața europeană de asigurări, reglementată de directive și regulamente ale Uniunii Europene, respectă principiile liberei circulații a oamenilor, bunurilor, serviciilor și capitalului între statele membre, stabilite în Tratatul de la Roma. O serie de directive, începând cu anii 1970, au contribuit la crearea unei piețe unice a asigurărilor în UE, introduse pentru armonizare și reglementare, asigurând un cadru comun de reglementare și supraveghere în toate statele membre. Directive importante în acest sens includ Directiva Solvenței I (1973) și Directiva Solvenței II (1994), care au stabilit cerințe privind autorizarea, capitalul minim și solvabilitatea companiilor de asigurări, precum și norme pentru gestionarea riscurilor și transparența financiară (tabelul 1). În plus, au fost adoptate reglementări pentru intermediarii de asigurări și s-au implementat mecanisme de supraveghere și rezoluție unică. Astfel, piața europeană a asigurărilor a evoluat în etape, urmărind consolidarea și integrarea sectorului la nivelul UE.

Cea de-a treia generație de directive adoptate la nivelul comunitar european, au consolidat piața unică a asigurărilor prin două principii-cheie: recunoașterea mutuală și pașaportul unic european. Aceste principii sunt fundamentale pentru existența pieței unice a asigurărilor și reflectă gradul de armonizare a legislației în domeniul asigurărilor la nivel comunitar. Prin *principiul pașaportului unic european*, orice asigurător poate opera în orice alt stat membru, având dreptul de stabilire sau liberă prestare a serviciilor, doar pe baza autorizării primite în țara sa de origine, fără a mai fi necesară o altă autorizare în statul în care își desfășoară activitatea. *Principiul recunoașterii reciproce* se referă la faptul că fiecare stat membru va recunoaște autorizația acordată de statul-membru de origine al societății de asigurări, astfel încât nu mai este necesară o altă autorizare ulterioară pentru a opera pe teritoriul respectiv.

Aceste două principii au contribuit în mod esențial la crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea pieței unice a asigurărilor în Uniunea Europeană și au facilitat libera circulație a companiilor de asigurări între statele membre.

Cu toate acestea, implementarea pașaportului european nu a fost lipsită de provocări. Există încă diferențe între reglementările naționale din diverse state membre, ceea ce poate aduce unele obstacole și provocări de adaptare pentru companiile care doresc să-și extindă operațiunile în alte țări. De asemenea, sunt necesare mecanisme eficiente de supraveghere și cooperare între autoritățile de reglementare din diferite țări, pentru a asigura că companiile respectă cerințele de reglementare și solvabilitate pe întreaga piață europeană.

Responsabilitatea supravegherii pieței financiare nebancale din Republica Moldova, începând cu 1 iulie 2023, a fost preluată de Banca Națională a Moldovei (BNM), înlocuind astfel Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF). Acest transfer de responsabilități a fost realizat prin adoptarea Legii nr. 178/2020, care a

conferit BNM competențe extinse în licențiere, autorizare, reglementare și supraveghere a entităților din sectorul financiar nebanca, inclusiv asigurători, reasiguratori și intermediari în asigurări și reasigurări. Scopul acestor schimbări este de a consolida piața financiară și de a crea o structură mai integrată și mai robustă în cadrul sistemului financiar al Republicii Moldova.

În Republica Moldova, baza legală a sectorului de asigurări este definită de Legea cu privire la asigurări, 2006. Pentru obținerea licenței de desfășurare a activității de asigurare, sunt impuse cerințe privind capitalul social minim, asigurând astfel stabilitatea și solvabilitatea asigurătorilor. Aceste măsuri de reglementare au rolul de a proteja interesele asiguraților și de a menține stabilitatea pieței asigurărilor. Acțiunea acestei legi, însă, nu se extinde asupra asigurărilor sociale de stat, asigurărilor obligatorii de asistență medicală, asigurărilor obligatorii de stat ale unor categorii de persoane și asupra fondurilor nestatale de pensii.

În vederea maturizării și consolidării pieței de asigurări pe parcursul anilor au fost operate diverse modificări ale cadrului legislativ, care au urmărit în special capitalizarea companiilor de asigurare, necesitate crucială pentru asigurarea stabilității financiare și capacității de plată a despăgubirilor. Cu toate eforturile legislative depuse, numărul de participanți în sectorul asigurărilor din Republica Moldova rămâne sub nivelul satisfăcător, în comparație cu datele la nivel global. Ponderea primelor de asigurare în Produsul Intern Brut (PIB) se menține sub un procent, în timp ce la nivel global acest indicator a depășit deja nivelul de 7% (Joaquin Hernández Jiménez, 2022), ceea ce denotă o dezvoltare robustă a sectorului asigurărilor în Republica Moldova (figura 1).

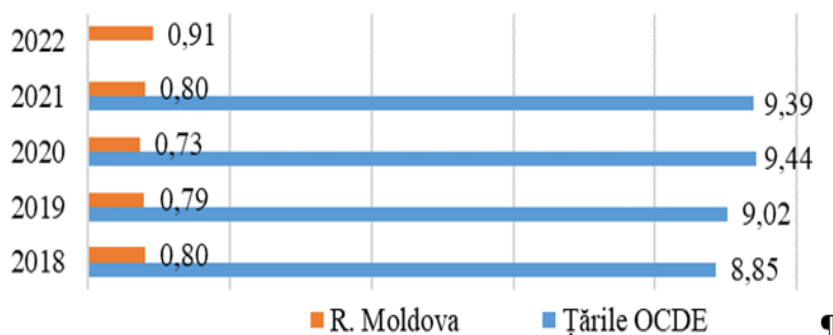

Figura 1. Evoluția gradului de penetrare a asigurărilor, %

Sursa: elaborat în baza datelor OCDE, CNPF

Trebuie precizat în primul rând că Europa este locul de apariție a asigurărilor moderne și rămâne o piață esențială la nivel mondial cu o creștere rapidă, mai ales în ramurile asigurărilor de viață și de economisire, dar ocupând locul doi după Statele Unite.

Dimensiunea și intensitatea industriei de asigurări din Republica Moldova este determinată de un șir de factori care formează profilul acestui sector, principalii sunt: cultura și tradițiile populației și a organizațiilor în accesarea și valorificarea

produselor de asigurare, structura și nivelul de dezvoltare a economiei și, respectiv, nivelul de venituri ale populației, nivelul de educație financiară și posibilitatea companiilor de asigurare de a pătrunde pe piețele investiționale naționale și internaționale¹.

Principalii indicatori care reliefează acest profil și ne permit o analiză pe țări sunt: gradul de penetrare a pieței, densitatea și maturitatea pieței. Spre deosebire de alte țări piața de asigurări din Republica Moldova are o dimensiune destul de modestă, comparativ cu alte state din UE, acesta se reflectă atât în gradul de penetrare, cât și în densitatea pieței (figura 2).

Atât gradul de penetrare cât și densitatea asigurărilor înregistrează valori modeste comparativ cu țările din regiune. Moldova se poziționează mult mai jos față de Slovenia², Bulgaria și Serbia, mai inferior decât România și Ucraina (Eurostat, 2021).

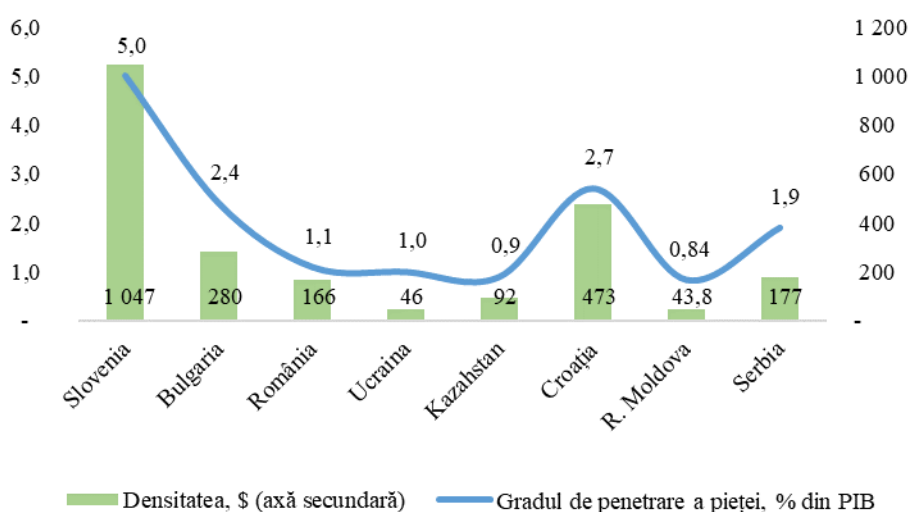

Figura 2. Dimensiunea pieței de asigurări, pe țări, a.2021

Sursa: elaborat în baza datelor Swiss Re Institute (2022) și CNPF

Maturitatea sectorului poate fi evaluată și prin intermediul cotei asigurărilor de viață în totalul asigurărilor, care rămâne extrem de scăzută la 4,96%. În comparație cu țările de referință prezentate în figura 3, Republica Moldova ocupă ultimul loc la acest capitol.

¹ inclusiv reglementările cu privire la marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asigurătorilor (reasuratorilor), ultimele modificări a fost aprobate prin Hotărârea CNFF din 19.07.2022, în vigoare 12.08.22;

² Numarul mediu anual al populației în Slovenia, în a.2021 a fost de 2,108 mil.pers, conform datelor Eurostat

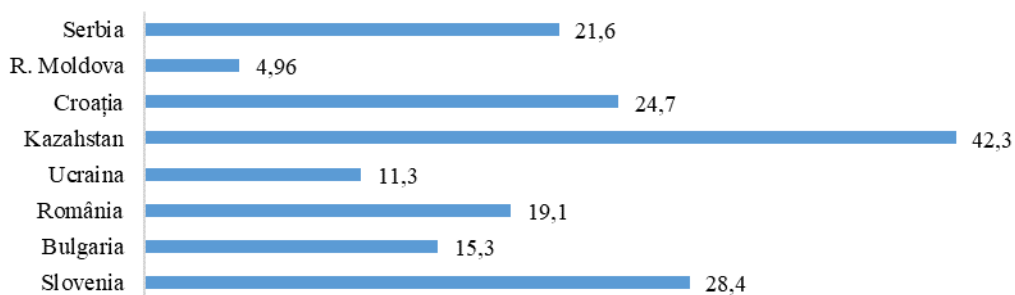

Figura 3. Gradul de maturitate a pieței de asigurări, pe țări, în % pentru a.2021

Sursa: elaborat în baza datelor Swiss Re Institute (2022) și CNPF

Cert este mai bine că, reglementarea asigurărilor are un rol esențial în protejarea intereselor publicului și asigurarea unui mediu sigur și echitabil pentru dezvoltarea industriei asigurărilor. Cu toate eforturile legislative depuse, piața asigurărilor din Republica Moldova se confruntă încă cu provocări în ceea ce privește capitalizarea și nivelul de dezvoltare, iar comparativ cu alte țări europene și globale, se află într-o poziție mai modestă. Maturitatea pieței de asigurări rămâne redusă, cu o cotă foarte mică a asigurărilor de viață, reflectând astfel necesitatea unor eforturi continue pentru a consolida și dezvolta sectorul în țară.

Caracteristici generale ale pieței de asigurări din Republica Moldova

Asigurările reprezintă un sector important al pieței financiare din Republica Moldova și o componentă de bază a sectorului financiar nebancaar. Piața de asigurări manifestă tendințe de consolidare și dezvoltare, în ultimii ani, acesta fiind reflectată prin mai mulți indicatori prezentați în continuare. Consolidarea se observă prin numărul și structura entităților care activează în acest sector (Figura 4).

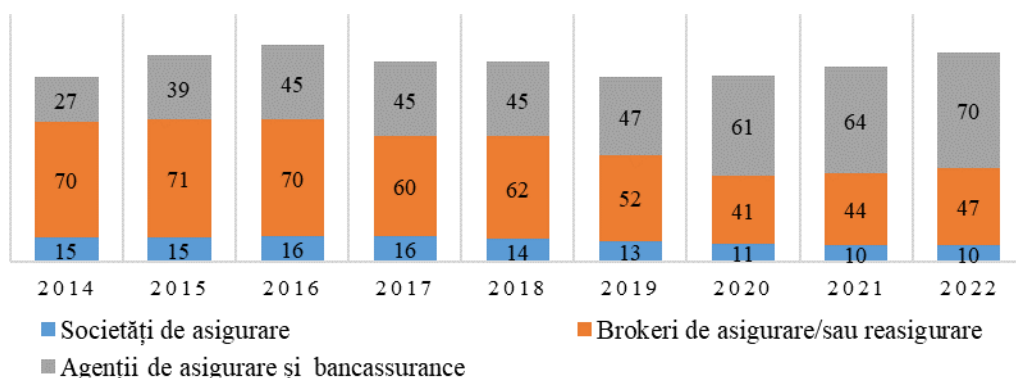

Figura 4. Numărul participanților profesioniști pe piața de asigurări din RM

Sursa: elaborat în baza datelor CNPF, 2022

Determinate de modificările operate în cadrul legal, în special cele ce se referă la cerințele de prudențiale, cum ar fi: cerințele minime de capital, de solvabilitate și cerințele privind rezervele de asigurare, precum și față de categorii de active eligibile, dar și de schimbările tehnologice, comportamentul consumatorului,

numărul și structura participanților care activează pe piața de asigurări, denotă fluctuații diferite în ultimii ani. Astfel, în anul 2022, pe piața de asigurări au activat, în baza licenței, 10 companii de asigurare, 47 de brokeri de asigurare/reasigurare, 39 de agenți de asigurare și 31 de agenți bancassurance (Figura 4.). Dacă numărul companiilor și brokerilor de asigurare scade, în perioada de referință, cel al agențiilor de asigurare și bancassurance crește treptat.

Utilizarea produselor din categoria asigurărilor de viață nu a devenit încă obișnuița predominantă în rândul populației și al companiilor autohtone. Cu toate acestea, așa cum este evident din figura 5, cota lor a înregistrat o creștere în perioada 2016-2020, crescând de la 6,46% la 6,95%. Această creștere a fost urmată de o scădere semnificativă în anii 2021-2022, când a ajuns la 4,15%. Această descreștere poate fi atribuită perturbărilor interne și externe, generate de efectele pandemiei și de izbucnirea conflictului în țara vecină, care au avut un impact asupra veniturilor disponibile ale populației și asupra nivelului de trai.

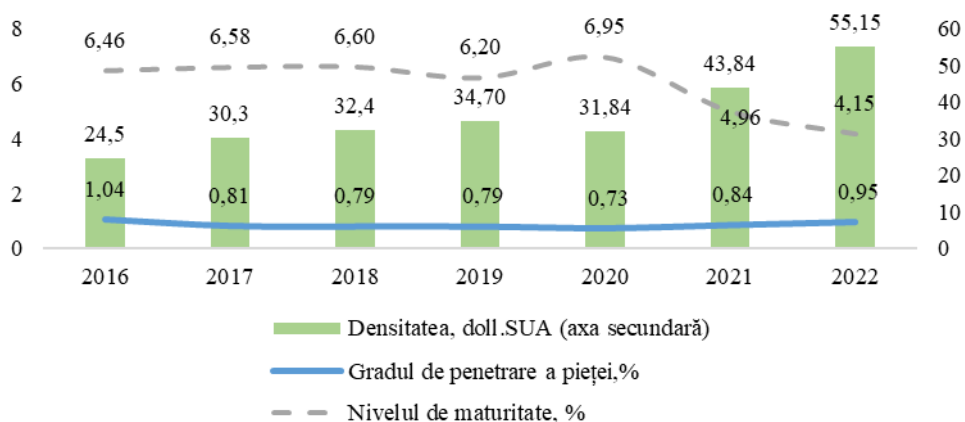

Figura 5. Evoluția indicatorilor de dezvoltare a pieței asigurări din R.Moldova
Sursa: elaborat în baza datelor CNPF, 2022

În același timp, alte metrice care măsoară dezvoltarea pieței asigurărilor, precum densitatea asigurărilor și gradul de penetrare a pieței, evidențiază o creștere constantă, indiferent de influențele conjuncturale și factorii externi. Chiar dacă în anul 2020 s-au înregistrat scăderi în densitate și intermediere, anii 2021 și 2022 au adus o revenire semnificativă. Gradul de penetrare a înregistrat o creștere de 0,11 puncte procentuale, iar densitatea asigurărilor a crescut cu 11,31 dolari SUA pe cap de locuitor. Aceste evoluții pozitive indică faptul că sectorul asigurărilor s-a dovedit a fi rezilient și a reușit să facă față provocărilor și riscurilor în perioadele de șocuri și crize.

Indicatorul de intermediere financiară reprezentând încă o metrică semnificativă, pentru piața de asigurări și nivelul de dezvoltare financiară din Republica Moldova, evidențiază o tendință constantă de creștere, susținută de o creștere a primelor subscrise de brokerii de asigurare și de extinderea numărului de brokeri și agenți activi pe piață. Această evoluție pozitivă sugerează o piață de

asigurări în dezvoltare și o creștere a intermedierei financiare în această industrie în perioada analizată (Figura6).

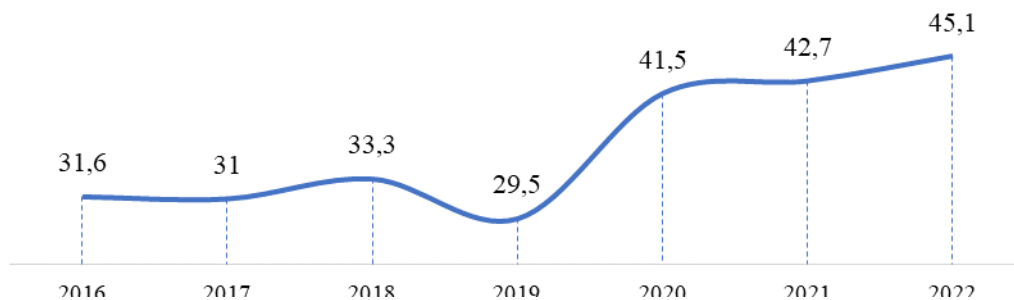

Figura 6. Evoluția intermedierei financiare pe națională de piața asigurări (gradul de intermediere)

Sursa: elaborat în baza datelor CNPF, 2022

Stabilitatea și performanța pieței de asigurări în Republica Moldova pot fi observate prin creșterea moderată înregistrată în perioada analizată. Aceste informații sunt reflectate în tabelul 1.

Tabelul 1. Evoluția pieței de asigurări în Republica Moldova în perioada 2018-2022

Per.	Total prime subscrise		Prime subscrise din asigurări generale		Prime subscrise din asigurări de viață	
	mln. lei	creșterea f.a.p.	mln.lei	creșterea f.a.p.	mln. lei	creșterea f.a.p.
2018	1518,13	5,29%	1418,11	5,28%	100,02	5,34%
2019	1624,65	7,02%	1523,67	7,44%	100,98	0,97%
2020	1448,91	-10,82%	1347,96	-11,53%	100,95	-0,04%
2021	1926,33	32,95%	1825,75	35,45%	100,58	-0,36%
2022	2469,93	28,22%	2363,06	29,43%	106,88	6,26%

Sursa: elaborat în baza datelor CNPF, 2022

Notă: f.a.p. – față de anul precedent

Pe baza datelor prezentate, putem observa că piața de asigurări din Republica Moldova a avut o evoluție mixtă în perioada 2018-2022. Totalul primelor subscrise a înregistrat o creștere constantă în fiecare an, cu excepția anului 2020, când a avut loc o scădere semnificativă. Această scădere poate fi atribuită probabil impactului pandemiei de COVID-19 asupra economiei și a comportamentului consumatorilor.

Ritmul mediu de creștere a primelor subscrise în perioada 2018-2022 a fost de 12,53%. Aceste date evidențiază o evoluție dinamică a pieței de asigurări în Republica Moldova.

Segmentul asigurărilor generale a dominat piața de asigurări în fiecare an, reprezentând cea mai mare parte din totalul primelor subscrise. Aceste prime au înregistrat o creștere constantă în majoritatea anilor, cu excepția anului 2020. Acest

lucru indică o cerere continuă pentru asigurări generale în Republica Moldova, în special în domeniul precum asigurarea auto, asigurarea de răspundere civilă și asigurarea de locuințe. În ceea ce privește asigurările de viață, acestea au înregistrat variații mai mici și chiar scăderi în anii 2020 și 2021. Cu toate acestea, în 2022, primele subscrise din asigurările de viață au înregistrat o creștere pozitivă, sugerând o revenire a interesului pentru acest tip de asigurare. Este important de menționat că datele reflectă nivelul scăzut de maturitate a pieței de asigurări.

Se observă că profilul pieței de asigurări nu s-a modificat semnificativ în ultimii ani, deși în alte țări cota asigurărilor de viață care contreză maturitatea pieței, a fost în creștere în ultimii 10 ani, datorită unui cadru adecvat de reglementare a pieței dar și dezvoltării pieței financiare (*The future of life insurance, 2020*). Categoria dominantă pe piața de asigurări din Republica Moldova este cea a asigurărilor generale, care reprezintă aproximativ 94% din totalul primelor brute subscrise de societățile de asigurare. În același timp, segmentul asigurărilor de viață rămâne relativ nesemnificativ, reprezentând sub 6% din totalul pieței, cu o tendință ușoară de reducere în ultimii doi ani (vezi Figura 7).

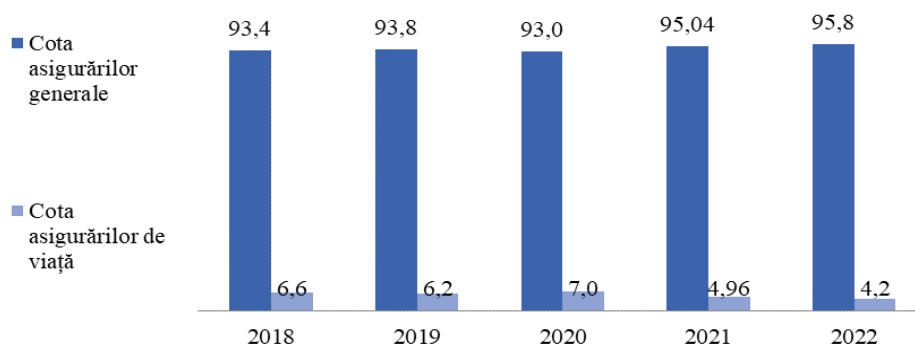

Figura 7. Profilul sectorului de asigurări în Republica Moldova, %
Sursa: elaborat în baza datelor CNPF, 2022

În alte țări europene, asigurările de viață ocupă o poziție semnificativă în industria asigurărilor, ajungând să reprezinte mai mult de 50% din totalul portofoliului de asigurări (OECD, 2020), mai ales în țări dezvoltate precum Germania, Franța și Italia, pentru a menționa doar câteva. Acest fenomen subliniază importanța și popularitatea asigurărilor de viață în aceste țări, unde consumatorii acordă o atenție deosebită protejării financiare a familiei și gestionării riscurilor personale.

O proporție semnificativă a asigurărilor de viață înseamnă că există o cerere crescută pentru produsele și serviciile din această sferă, iar companiile de asigurări au capacitatea de a oferi o gamă variată de polițe adaptate nevoilor individuale ale clienților. În schimb, în Republica Moldova, ponderea asigurărilor de viață este relativ redusă, ceea ce reflectă un nivel mai scăzut de dezvoltare și adopție a acestui tip de asigurări în comparație cu alte țări europene. La momentul actual, în

Republica Moldova, acest segment este reprezentat doar de o singură companie de asigurări, care deține licența pentru produsele de asigurare de viață, și anume Grawe Carat S.A.

Cea mai mare pondere pe piața asigurărilor o dețin asigurările de răspundere civilă auto internă și externă, fiind o asigurare obligatorie pentru toți cetățenii care dețin automobile și circulă în interiorul și în afara țării, cota acestei clase de asigurări în a.2022 este de 48,7% (dintre care asigurare internă obligatorie deține 30,8%, cartea vedre -17,3%), CASCO deține cota de 20%, iar alte tipuri de asigurări de vehicule (aeriane și feroviare) – 1,9%. Deci, din portofoliul total de clase de asigurări peste 70% sunt cele de transport și doar circa 29% - alte tipuri de asigurări (Figura 8).

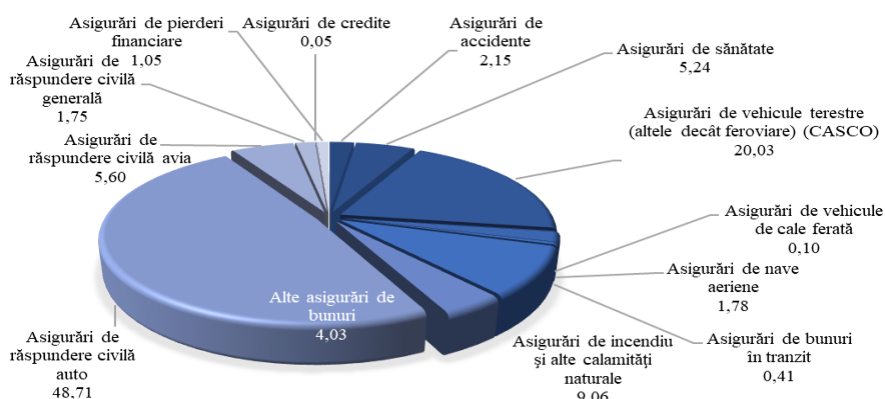

Figura 8. Structura principalelor clase de asigurărilor generale, a.2022, %
Sursa: elaborat în baza datelor CNPF, 2022

Tabelul 2. Contracte de asigurare/reasigurare încheiate în perioada de referință

Anul	Total polițe emise	Cota polițelor, inclusiv		Prime brute subscrise per contract, lei	Suma asigurată per contract, lei
		Pers.juridice	Pers.fizice		
2022	1935156	12,3%	87,7%	1 277,0	414 009,8
2021	2011476	10,8%	89,2%	912,9	645 690,4
2020	1276332	17,9%	82,1%	1 070,0	835 579,5
2019	1820209	11,9%	88,1%	845,6	763 144,9
2018	1736037	13,8%	86,2%	827,2	6 487 240,6
2017	1619829	14,4%	85,6%	843,1	2 775 086,9
2016	1504007	14,5%	85,5%	871,5	756 855,6

Sursa: CNPF, Raport specializat privind activitatea de bază a asigurătorului 2016-2022

Alți indicatori care reflectă calitatea și tendințele de dezvoltare a pieței sunt numărul de contracte înregistrate, valoarea medie a unui contract prin primele subscrisie și suma de asigurare (tabelul 2).

Putem menționa la acest capitol că tendința generală a numărului de contracte emise în perioada de referință este pozitivă, ritmul mediu de creștere fiind circa +7,3%. Scăderi semnificative în numărul de contracte au fost înregistrate în anii

2020 și 2022, cu o reducere de aproximativ 40% în 2020 și de aproximativ 3,8% în 2022, însă ele nu au avut un impact semnificativ asupra primelor brute subscrise.

Suma asigurată per contract și valoarea primelor brute per contract au înregistrat oscilații neînsemnate în anii 2021 și 2022, față de anul 2020 ce indică o consistență în valoarea oferită în cadrul contractelor de asigurare. Iar cea mai mare parte a contractelor revine persoanelor fizice, cu o cotă medie de 86,3% în perioada de referință. Cota persoanelor juridice, întreprinzătorilor individuali și altor unități de drept este de 13,7%. O scădere mai mare a cotei persoanelor juridice a fost înregistrată în anul 2021, din cauza creșterii cotei contractelor pentru persoanele fizice.

Gradul de concentrare a pieței de asigurări este moderat spre concentrat. Primele 4 companii dețineau în a.2022 cote de: 57% la capital statutar, 72,9 % total active (ce atestă un nivel acerb de concurență) și 59,1%. Totodată, indicatorul IHH calculat în baza datelor privind capitalul statutar și primele brute subscrise indică un nivel moderat de concentrare, însă după volumul activelor totale gradul de concentrare a pieței este mai mare. Datele sunt prezentate în tabelul 3.

Tabelul 3. Clasamentul companiilor de asigurare și gradul de concentrare a pieței de asigurări, %

Locul	Societăți de asigurare	Cota de piață 2022, % după:		
		Capitalul statutar	Total active	Prime brute subscrise
1.	GRAWE CARAT ASIGURARI SA	17,63	45,51	18,34
2.	GENERAL ASIGURARI SA	14,90	7,71	13,04
3.	MOLDASIG SA	13,25	10,44	15,36
4.	DONARIS VIENNA INSURANCE GROUP SA	11,19	9,19	12,36
5.	ASTERRA GRUP SA	9,61	9,22	14,39
6.	MOLDCARGO SA	9,27	2,86	3,62
	CR4, %	57,0	72,9	59,1
	CR5, %	66,6	82,1	73,5
	IHH, p.	1177,60	2493,08	1 285,66

Sursa: elaborat în baza datelor CNPF, 2022

Analiza datelor și indicatorilor menționați, evidențiază că avem o piață a asigurărilor în dezvoltare, cu variații semnificative în funcție de an și o predominanță a contractelor pentru persoane fizice. Piața de asigurări din Republica Moldova a înregistrat o creștere generală în perioada analizată, cu excepția anului 2020. Cu toate acestea, există nevoia de a promova și dezvolta segmentul asigurărilor de viață, care rămâne subdezvoltat în comparație cu asigurările generale.

Constrângeri și oportunități de dezvoltare. Companiile de asigurări la nivel global sunt deținători de capitaluri enorme cu venituri impunătoare și un volum mare de active. Conform ratingului celor 500 cele mai mari companii din lume efectuat de Financial Times, Berkshire Hathaway se situează pe locul 3 la nivel global după valoarea de piață (Fortune Analytics, 2023). Aceasta este o companie

de asigurări non-life ³din SUA care face parte din portofoliul vestitului investitor și filantrop Warren Buffett. Ea cedează doar companiilor Apple și Exxon Mobil care se situează pe primele locuri în rating și care, de asemenea, sunt companii americane. Printre cele mai mari companii de asigurări non-life se mai situează Allianz din Germania, Axa din Franța și Zurich Financial Services din Elveția.

În domeniul asigurărilor de viață, cele mai mari companii din lume sunt China Life Insurance și Ping An Insurance, ambele din China. Urmează în rating AIA Grup (Hong Kong), Prudential (Marea Britanie), Metlife (SUA) și încă câteva companii din China, SUA și Canada.

Din analiza valorii de piață se evidențiază că lideri în asigurările de viață sunt companiile chineze, iar în sectorul non-viață – cele din Statele Unite. Preponderența asigurărilor de viață pe piața asiatică se explică prin situația demografică din zonă.

În general, piața asiatică de asigurări prezintă interes pentru cercetare datorită ritmurilor galopante de creștere pe care le înregistrează în ultimii ani, maturității rapide, digitalizării și aplicării inteligenței artificiale (Kumar, P., Taneja, S., Özen, E. and Singh, S., 2023). Specificul acestei piețe constă în naționalizarea și stricta reglementare a acesteia până în anii 2020, după care deschiderea sectorului financiar pentru capital și investiții străine (Ministry of Commerce of the People's Republic of China, 2022).

Un aspect important în dezvoltarea pieței globale de asigurări ține de noua tendință de digitalizare a sectorului (Ungur, C., 2018). În opinia noastră, această tendință va aduce schimbări semnificative în business-ul de asigurare și va general noi oportunități de dezvoltare.

La etapa actuală, digitalizarea deja transformă radical industria de asigurări, aducând noi produse, servicii și modele de afaceri. Tot mai multe studii și analize arată că preferința produselor de asigurare care sunt accesibile digital este în creștere. Conform unui studiu Deloitte (2021) produse de asigurare generale circa 66% sunt procurate prin aplicații digitale, dintre care cel mai popular tip de produs procurat de clienții online sunt asigurarea de călătorie - 61%, după care este asigurarea auto, cu 43% dintre respondenți achiziționate online (Figura 9).

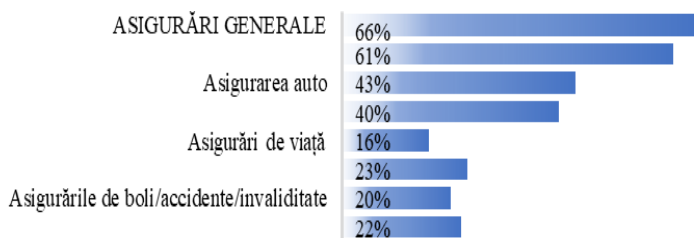

Figura 9. Consumatorii care au cumpărat produse de asigurare online, în % pe tipuri de produse

Sursa: *Digitalization in insurance. Customer insights that matter. Deloitte (2021)*
<https://www2.deloitte.com/cn/en/pages/human-capital/articles/digitalization-in-insurance.html>

³ Clasa de asigurări generale

Motivele pentru se consumatorii acestor produse preferă sa achiziționeze prin aplicații digitale sunt: transparența prețurilor, reducerea exclusivă oferită, ușurința de procurare și emiterea instantanee a polițelor. Această transformare forțează companiile de asigurări să acționeze rapid și să adopte noile tehnologii într-o strategie de afaceri durabilă.

Companiile de asigurare din Republica Moldova aplica tehnologiile digitale pentru a promova produsele, acestea însă sunt mult mai modeste în raport cu alte țări sau în raport cu alte sectoare ale pieței financiare. În prezent, pe piața națională de asigurări este aplicat sistemul Rapidasig.md care oferă servicii de intermediere on-line pentru consumatori. La acest sistem sunt conectate toate companiile de asigurare din țară. Aplicarea permite furnizarea promptă a informației solicitate, respectiv analiza acestora pentru a identifica cele mai avantajoase soluții când se alege un produs, permite cumpărarea unei polițe și achitarea în regim online ș.a. Dezvoltarea tehnologiilor digitale va contribui la promovarea asigurărilor, creșterea educației și culturii asigurărilor la generațiile tinere, reducerea timpului și costurilor în tranzacțiile încheiate și diversificarea pieței.

Educația financiară și cultura în asigurări este un factor important care determină piața de asigurări din Republica Moldova, la fel și nivelul redus de incluziune financiară (Ungur & Timuș, 2019). Asigurătorii nu se implică în educarea și formarea unei unui comportament rațional al consumatorilor, bazat pe principii de prudență, această fiind una din cauze de ce populația nu apelează la serviciile de asigurare. Nu sunt organizate campanii de promovare și explicare a utilității, necesității celor mai importante polițe pentru populație, avantajele aduse de asigurări, posibilitatea de a reduce și gestiona propriile riscuri prin asigurări.

Un lat factor major este imaginea companiilor de asigurare, reputația, stabilitatea și guvernarea corporativă transparentă, implicarea acestora în acțiuni societale ș.a. Deși principiile de guvernare corporativă au fost adaptate nu toate companiile de asigurare asigură acces la informații care vizează guvernarea corporativă. Alte constrângeri cu care se confruntă piața asigurărilor din țara noastră ar fi și:

- adaptarea cadrului legal național la cerințele europene și internaționale în reglementarea pieței de asigurări, nu întotdeauna sunt transparente și clare, ceea ce creează incertitudine în sectorul asigurărilor;
- nivelul scăzut de capitalizare, potențialul investițional redus al pieței financiare și subdezvoltarea pieței de reasigurare constituie bariere esențiale pentru gestiunea riscurilor mari, respectiv nu permite valorificarea potențialului și poate duce la externalizarea primelor de asigurare în străinătate;
- sectorul asigurărilor de viață este foarte mic, respectiv maturitatea redusă a pieței reduce posibilitatea investirii, diversificării produselor de asigurare, de exemplu prin produse unit-linked;
- subdezvoltarea infrastructurii pieței asigurărilor și lipsa suportului din partea statului care ar susține populația și persoanele juridice să facă asigurări (de sănătate, de viață ș.a.) etc.

- lipsa unor produse de asigurare adaptate noilor nevoi ale populației și businessului, respectiv implicarea companiilor în crearea acestora pentru a diversifica portofoliul de produse.

Aceste limite reflectă provocările cu care se confruntă piața de asigurări încetinind dezvoltarea acesteia și adaptarea la noile nevoi societale.

Concluzii. Tendințele în sectorul asigurărilor din Republica Moldova evidențiază anumite progrese. Au înregistrat evoluții ascendente atât după densitatea și gradul de penetrare a pieței, cât și după gradului de intermediere financiară. Asigurările generale sunt dominante pe piața locală de asigurări, pe acest segment asigurările de răspundere civilă auto au cea mai mare cotă. Totodată, asigurările de viață reprezintă o pondere mai mică, acest sector nu a înregistrat anumite progrese și performanțe în ultimii ani, ceea ce denotă ca gradul de maturitate este foarte redus.

Sectorul de asigurări din Republica Moldova are o implicare asupra pieței financiare naționale care poate fi caracterizată ca stabilă, dar modest crescătoare. Aceasta este evidențiată prin creșterea primelor de asigurare și rezervelor tehnice, la nivel de piață, care determină potențialul investițional al societăților de asigurare, formarea unor portofolii eficiente, dezvoltarea sectorului și conexiunii mai puternice cu companiile de asigurare de peste hotare (inclusiv prin reasigurare).

Pentru a impulsiona sectorul spre o dezvoltare mai echilibrată și sustenabilă este necesară o implicare atât sistemică cât și regulatorie. Prin trecerea cadrului de supraveghere și reglementare de la CNPF la BNM, se mizează pe o consolidare și dezvoltare a asigurărilor, o gestiune mai prudentă și eficientă.

O tendință importantă în industria asigurărilor este digitalizarea, care va aduce schimbări semnificative în modul în care afacerile de asigurare sunt efectuate. Această transformare necesită adaptarea rapidă a companiilor la noile tehnologii și la schimbările în comportamentul consumatorilor. În ansamblu, piața de asigurări din Republica Moldova este în creștere, dar se confruntă cu provocări legate de educația financiară și cultura asigurărilor.

Digitalizarea, evoluțiile și reconfigurările marcate în economie și societate impun asigurătorilor revizuirea produselor de asigurare, diversificarea și adaptarea acestora la noile reguli și cerințe ale consumatorilor. Pentru a asigura dezvoltarea pieței este necesară conformarea cu aceste noi reguli.

Dezvoltarea sectorului de asigurări de viață poate contribui la maturizarea pieței, dar acest sector necesită gestionare specifică și o abordare investițională distinctă.

Stabilitatea și reziliența pieței asigurărilor este, în mare măsură, determinată de infrastructura acesteia. De asemenea, este necesar să se accelereze crearea instituției, ținând cont de criteriile întâlnite în practica internațională. O atenție deosebită trebuie acordată stimulării asigurărilor în sfera afacerilor mici.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Bernard, P-I., Ellingrud, K., Godsall, J., Kotanko, B., & Reich., A. (2020 september). *The future of life insurance. Reimagining the industry for the decade ahead.* Report. McKinsey & Company.

- <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/the-future-of-life-insurance-reimagining-the-industry-for-the-decade-ahead>
- CNPF. (2022). *Indicatori și raportări specializate*.
<https://www.cnpf.md/ro/indicatori-si-raportari-specializate-6437.html>
- Deloitte. (2021). *Digitalization in insurance Customer insights that matter*.
<https://www2.deloitte.com/cn/en/pages/human-capital/articles/digitalization-in-insurance.html>
- Eurostat's database. (2021).
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HSW_EXPI/default/table?lang=en
- Fortune Analytics*. (2023). <https://fortune.com/tag/fortune-analytics/>
- Hernández Jiménez, J. (2022). *Insurance accounts for more than 7% of the global economy*. <https://www.mapfre.com/en/insights/insurance/insurance-accounts-for-more-than-seven-percent-the-global-economy>
- Kumar, P., Taneja, S., Özen, E. & Singh, S. (2023). Artificial Intelligence and Machine Learning in Insurance: A Bibliometric Analysis. In: Tyagi, P., Grima, S., Sood, K., Balamurugan, B., Özen, E., & Eleftherios, T. (Ed.), *Smart Analytics. Artificial Intelligence and Sustainable Performance Management in a Global Digitalised Economy. Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis 110(A)*, pp. 191-202). Bingley: Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/S1569-37592023000110A010>
- Legea cu privire la asigurări: nr. 407 din 21.12.2006. (2006). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 47-49, art. 213. <https://www.legis.md>
- Legea privind activitatea de asigurare sau de reasigurare: nr. 92 din 07.04.2022. (2022). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 129-133, art. 229. <https://www.bnm.md/ro/content/lista-legi#art2>
- Legea Republicii Moldova pentru modificarea unor acte normative: nr. 178 din 11-09-2020. (2020). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 235-239, art. 522. <https://www.legis.md>
- Ministry of Commerce of the People's Republic of China. (2022). *Foreign Investment Guide of the People's Republic of China Ministry of Commerce of the People's, Republic of China*.
<http://images.mofcom.gov.cn/wzs/202301/20230104194307105.pdf>
- OECD. (2020). *Insurance activity indicators*. OECD Insurance Statistics (database). <https://doi.org/10.1787/data-00333-en>
- Pauch, D., & Bera, A. (2022). Digitization in the insurance sector – challenges in the face of the Covid-19 pandemic. *Procedia Computer Science*, 207, 1677-1684. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2022.09.225>
- Swiss Re Institute. (2022). *World insurance: inflation risks front and Centre sigma* 4, 39. www.swissre.com/sigma
- Ungur, C. (2018, 11-12 octombrie). Impactul tehnologiilor avansate asupra pieței de asigurări. In: *Creșterea economică în condițiile globalizării*:

competitivitate, inovativitate, sustenabilitate (Ed. a 13-a, Vol. 2, pp. 94-98).
Chișinău: Complexul Editorial.

Ungur, C., & Timuș A. (2019). *Potențialul investițional al pieței de asigurări din Republica Moldova*. Chișinău.